उक्तरूपया भीत्या छायामुपगच्छन्ति गवाद्याः पशवः तिरोहिता यजमानस्य भवन्तीत्यर्थः पशूनामुपतापकारि यदेतच्चन्द्रदर्शनं तत् श्वलुचितं शुना रिक्तीकृतमित्याचक्षते ॥२॥ एतमेव चन्द्रगतं दोषमेवमाचक्षते चन्द्रमसः सम्बन्धी तन्मण्डलमध्यवर्ती शश इति अत एव तस्य शशाङ्क इति प्रसिद्धिः । उपवसथकाष्ठां गतं देवान्नरूपं चन्द्रमसं पौर्णमासीकाले द्रवीकुर्वन्ति । पशव ओषधीर्जग्ध्वा अपश्च पीत्वात्मनि तं चान्द्रमसं कृत्स्नं रसममावास्यायां धारयन्ति तत एनं रसममावास्यासम्बन्धिन्यां रात्रौ पशुभ्यः सकाशात्संनयति सम्यक्प्रापयति तत्संनयनं प्रतिपच्चन्द्रदर्शने सति नोपपद्यते ॥३॥ दर्शयागस्यातिक्रान्तकालत्वे दोषमुपन्यस्य तत्त्वानुष्ठानप्रकारमाह । प्रकृतो दर्शयागः शीघ्रं समापनीयः अनन्तरमेवैतद्दोषपरिहाराय प्रायश्चित्तेष्टिः कर्तव्या । स आमावास्यविधेनैवेति यश्चोदितकालेऽनुष्ठितोऽमावास्यायागस्तत्प्रकारेणैव प्रतिपदि प्रक्रान्तां दर्शेष्टिं समाप्य ॥४॥ अथास्यामिष्टौ प्रकृतिवद्विकृतिः कर्तव्येति चोदकप्राप्तेष्वङ्गेषु विशेषं विधत्ते । प्रकृतौ पञ्चदश अत्र चोदकप्राप्तास्ताः पृथुवाजवत्यौ धाय्ये द्वेऽइति सप्तदश भवन्ति । प्रकृतौ प्रधानयागे उच्चैर्धर्मः । प्रकृतदेवतालिङ्गयुक्ताश्चतुःषष्ट्यां दाशतय्यां समाम्नाता या ऋचः कामयते । आज्यभागयोः स्विष्टकृद्यागे च याथाकाम्यम् ॥१॥ तिसृभिरिषुभिर्युक्तं धन्व तिसृधन्वम् पूर्ववदकारः समासान्तः । एतं चन्द्रात्मकं दिव्यं श्वानम् ॥१०॥ अदृश्यमानचन्द्रोऽपि ॥११॥५॥१॥

अथ दर्शपूर्णमासयोः सर्वात्मकलक्षणवैराजपदप्राप्तिसाधनतां वक्ष्यन् तदुपोद्घातत्वेनाख्यायिकया सृष्टिं प्रतिपादयति ॥१॥ विज्ञायते विविधशरीरद्वयरूपेणोत्पद्यते । तस्य प्रजापतेः आस्पदं किमपि न बभूव स (!) च निराधारत्वात्स्थातुमशक्नुवन्निदमेव भिन्नं हिरण्मयाण्डं पुनः संवत्सरपर्यन्तं बिभ्रद्धारयन् (!) तास्वेवाप्सु पर्यस्रवत् ॥२॥ आण्डं विहाय इमान्सृष्टान्पृथिव्यादिलोकान्विलङ्घ्य ऊर्ध्वं स्थितवान् ॥५॥ पारमवसानं पराचख्यौ परागतेन दूरगमनशीलेन मनसा ददर्श ॥६॥ द्युलोकमभिपद्यावष्टभ्य । दिवेवास आकाश-इव बभूव ॥७॥ यत एवं प्रजापतिना सृष्टिसमयऽएव तिरस्कृता असुरास्तस्मादभिज्ञा एव कथयन्ति नैतदस्तीति यद्दैवासुरं देवांश्चासुरांश्चाधिकृत्य प्रवृत्तं (कृतप्रवृत्त Cod.) युद्धादिकं यदस्ति तन्नैवास्ति ॥९॥ उक्तार्थदार्ढ्याय ऋचमपि संवादयति । हे इन्द्र युद्धं न कृतवान् प्रतिभटानामसुराणामभावात् किमपि शत्रुसैन्यं नाहः नावधोः तव शत्रुः कोऽपि नास्ति वृत्रादिभिरसुरैः सह यानि तव युद्धान्याङ्गः तन्मायामात्रं न तु पारमार्थिकम् ॥१०॥ त्सर छद्मगत्याम् त्सरति कौटिल्येन गच्छति ॥१२॥ अधिदेवताः आधिक्यगुणोपताः सर्वोत्कृष्टा देवताः ॥१४॥ ता आपो यस्मात्परमे उत्कृष्टे स्थाने व्योम्नि तिष्ठन्ति । परमात्स्थानात्खल्वेष (!) पर्जन्यो वर्षति ॥१६॥ कामान्पूरयतीति कामप्रः पृ प्रापणे (! धा° २४. ५३.) ऽइति आतोऽनुपसर्गे कः (पा° ३. २. ३.) । प्राणो वाऽइदं सर्वमिति सूत्रात्मतया सर्वाधारत्वात्तस्य सर्वात्मकत्वम् । तस्य प्रजापतेर्दृष्टिः प्राणवायुः शब्दस्पर्शादिविषयसाक्षात्कारहे[तु]त्वात् । यत्खलु वस्तु इत्थात् अनेन प्रकारेणासौ प्राणो वायुर्वाति वर्ततऽइति जानाति किमपि तत्सर्वं प्राणवद्भवति अतः प्राणिसंघः प्रजापतिः । आविर्भवति प्रकाशतऽएव ॥१७॥ प्राच्यः पूर्वदिगभिमुखाः स्वस्तिपुरःसरा एव सर्पन्ति गच्छन्ति । एनां प्राचीं दिशमुपेत्य इतः परं कुर्वीमहि कार्यान्तरं सृजेमहि । पश्येम साक्षात्कुर्याम ॥२१॥ ऋत्विक्परिक्रियहेतुतया गन्तव्या गावो दक्षिणाशब्देनाभिधेयाः